

גליון מס' 23 \ אדר התשפ"ג

פִּיסַת מְדְבָר וְהָר

העלון החודשי של מרכז סיור ולימוד
סוסיא

תוכן הענינים:

הנעשה במסו"ל סוסיא / **עמוד 3**

המלצת מסלול/ **עמודים 4-5**

היום לפני.. / **עמודים 6-7**

מהאגדה/ **עמודים 8-9**

מסע נודדות/ **עמוד 10**

מדור אורח / **עמודים 11-14**

מה חדש במסו"ל סוסיא?

מהנעשה במסו"ל – חודש שבט

בשורות טובות

וחודש טוב מצוות הבית ספר שדה.

מה קרה לנו החודש?

אז חודש גדוש ומבורך עבר עלינו פה, שגרה רגילה ומבורכת.

מחנה מעומדות הסתיים בהצלחה וארבע מעומדות נפלאות סגרו במרכז לשנתיים הרבות.

קבוצת חבלים ומקורות בהנהגת דורון שר אבי יצאה לקמפוס השנתי, והפעם- בערבה, היה מוצלח!

ההכנה לקראת חג הפורים בעיצומה, ומסע הנוודות רוקם את עורו, מזמינים להפיץ לבנות מעונינות.

לפרטים-029961148.

אז- חודש אדר בפתח, נכנסנו אל הספרייה והתחלנו לחשוב, כל אחד, ועל מה שהוא מעוניין לכתוב את המדור החודשי.

והפעם- אדר, מדור אורח נהדר- צורית קארו כותבת על הטבע בתחפושת.

מוזמנים לשבת בנחת לקרוא להחכים ולהפיץ.

אנו נמשיך להסתובב בכל פינה בהר במדבר ובהרי אילת, מוזמנים להיצטרף אלינו ולגלות איך שלא תמו כל פלאיה של הארץ הזאת.

צוות הדרכה מרכז סיוור ולימוד סוסיא.

המלצת מסלול / אמונה מסליס

בעקבות השיטפונות האחרונים, יצאנו אל הנגב - אל נחל חצץ ונחל דרוך.

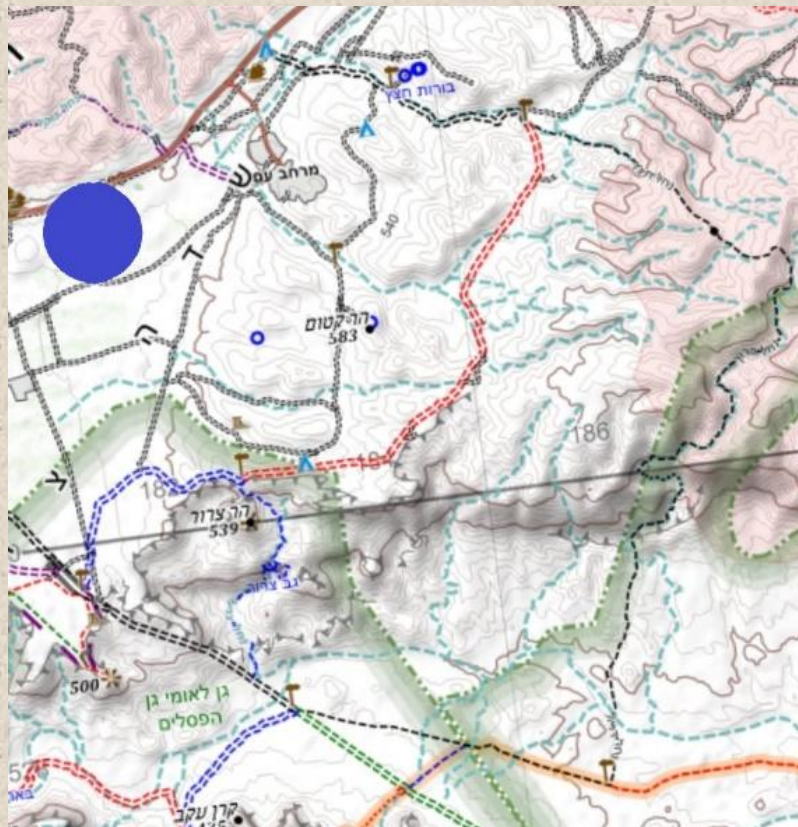
הופתענו לגלות מינים רבים של פרחים יפיפיים שזמן פריחתם קצר מאוד, אך מכל הפרחים שראינו בלט הנרקיס שמילא את נחל חצץ בהמוניו. שולי הדרך היו צבועים ירוק וגב דרוך המפואר כולו היה מלא במים נקיים.

שמחנו שמחה גדולה לטייל בנגב ולראות אותו בתפארתו.

תוך כדי ההליכה הבנו דבר נפלא - השמחה העצומה שלנו מלראות את המדבר כשהוא פורח, ירוק והגבים בו מלאים, באה בעקבות ימים רבים בהם טיילנו במדבר יבש צחיח, חם וקוצני.

המלצת המסלול בחום, ובמיוחד עכשיו.

נחל חצץ נחל דרוך

צפונית למרחבעם נמצא שביל ג'יפים מסומן שחור. מומלץ לתאם הקפצה בהלוך עד לנקודת הפיצול של השביל השחור להולכי הרגל ושביל הג'יפים האדום.

אנו בוחרים בשביל השחור להולכי הרגל. נכנסים אל נחל חצץ ורואים מולנו נרקיסים רבים וגבי מים קטנים.

יוצאים מהנחל ומטפסים לתצפית גבוהה - "ראש נרקיס". התצפית צופה אל רכסי הנגב ואף אל הרי אדום, בזווית של 360 מעלות.

לאחר מכן אנו נרד אל נחל דרוך והנוף נהיה עוצר נשימה, נחל עמוק מתחת ברכס, נגיע אל יתדות שיעזרו לנו לרדת את הנחל. נמשיך בהליכה ונגיע אל גב דרוך, שם נמשיך ללכת על השביל השחור עד ההתחברות אל שביל לישראל.

יחד עם שביל ישראל נמשיך דרומה עד שנגיע אל שביל ג'יפים המסומן בירוק, חניון חוד עקב.

מכאן מומלץ לתאם הקפצה.

אורך המסלול כ 17 ק"מ.

בנות שיצאו אתנו למסע נודדות תשפ"ג, שיתקיים לפני פסח, יזכו לעשות אתנו את המסלול ביום הראשון של המסע. להרשמה לנודדות [הקליקו כאן](#)

מעשה שהיה..היום לפני.. להדסה לוי

כל יום ושעה בחיינו הופכים מבלי משים לרגעים היסטוריים של ממש, אם רק ניצוק משמעות לרגעים אלו. האם בעוד 100 שנה, מעשינו יופיעו בפינת ההיסטוריה "היום לפני"? בפינה זו נעלה מידי חודש אירועים היסטוריים מרתקים בתולדות העם והארץ, שהתרחשו בחודש זה, שהרי עם ללא עבר "ההווה שלו דל ועתידו לוט בערפל".

השנה היא 1949. הכרזת המדינה כבר מאחורינו ומאז חמשת צבאות ערב מתקיפים את הארץ הקטנה ללא רחמים. הקרבות קשים מאוד אך לאט לאט המצב נוטה לטובתנו. נרשם הישג אחר הישג ומתנהל משא ומתן על הסכמי שלום עם מצרים וירדן.

תוך כדי מתחיל אחד המבצעים הגדולים והחשובים של הצבא הצעיר - מבצע שמטרתו כיבוש הנגב עד אילת והרחבת הגבולות המדיניים על מנת לשפר את נקודת הפתיחה למשא ומתן וחתירת הסכמי השלום. שם המבצע - מבצע עובדה, שכשמו כן הוא - נועד לקבוע כעובדה בשטח את הגבולות החדשים.

אמנם כבר לא מלחמה אבל גם עדיין לא שלום. ולמרות הרצון להרחיב את הגבולות, המדינה הצעירה נדרשת ללכת בעדינות בין הטיפות כדי לא לפגוע בהסכמי השלום. בגלל המצב הרגיש, כל הלוחמים במבצע מקבלים פקודות שלא להשתמש באש, לא לחצות קווי גבול, לצעוד רק בלילה ובעיקר לשמור על שקט בשביל לא להכעיס את המצרים, הירדנים והבריטים.

במבצע השתתפו שתי חטיבות מרכזיות - חטיבת הנגב-פלמ"ח בפיקודו של נחום גולן וחטיבת גולני בפיקודו של נחום גולן. כל אחת מהחטיבות מקבלת מסלול שונה עם משימות שונות אך המטרה העיקרית של שתיהן היא להגיע לאילת, אום-רשרש של אז, ולא פחות חשוב-שזה יקרה לפני החטיבה השנייה...

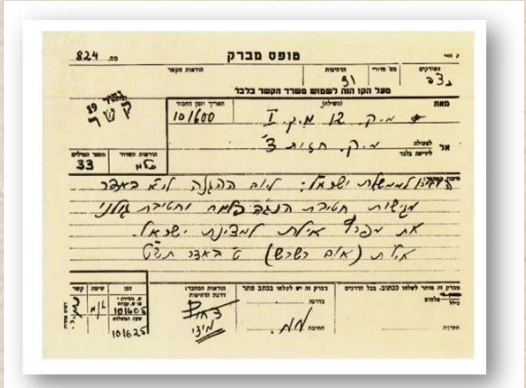
התאריך הוא ליל די אדר תש"ט, 5.3.49. שתי החטיבות יוצאות מאזור באר שבע. חיילי גולני יורדים דרך מעלה העקרבים לכיוון הערבה (כביש 90 של היום) וחיילי חטיבת הנגב יורדים לכיוון מצפה רמון ומשם דרומה (כביש 40 של היום).

המתח גדול. שני הנחומים רוצים להוביל את החיילים שלהם להיות הראשונים שיניפו את הדגל בקצה הדרומי של המדינה, אבל הדרך לא פשוטה. אין שבילים מסומנים וגם אין מפות שיראו את הכיוון (מלבד אחת שהכינו בני תנועות הנוער במסע באזור קודם לכן). כל המקום עוד לא נכלל במדינה או באיזה שהוא שטח בנוי. ההליכה הקשה נעשית בחושך ולא פעם הם נתקלים בחיילים של צבא אויב שעליהם לאגף, מבלי לפגוע בצוק כביר שאינו מאפשר המשך הליכה לכיוון.

לבסוף, כעבור חמישה ימים מפרכים מגיעה לאום-רשרש החטיבה הראשונה, חטיבת הנגב. בלחץ היציאה הם שכחו לקחת איתם דגל ועכשיו עם ההגעה למקום פועה אראל, המזכירה החטיבתית, שולפת סדין לבן גדול, פורשת אותו ועליו מציירת בדיו דגל ישראל (לפי גרסה אחרת רק הפסים צוירו בדיו והמגן דוד נפרם מתיק העזרה הראשונה ונתפר מחדש על הסדין). כמה שעות אחרים מגיעה גם חטיבת גולני מאוכזבת מההפסד בתחרות, אך השמחה על כיבוש המקום גדולה הרבה יותר.

יחדיו שולחות שתי החטיבות את המברק הבא

"העבירו לממשלת ישראל:
ליום ההגנה, ל"א באדר
מגישות חטיבות הנגב פלמ"ח וחטיבת גולני
את מפרץ אילת למדינת ישראל
אילת (אום רשרש) ט' באדר תש"ט"

הנהגת המבצע

הנהגת המבצע נוספת. בתמונה המפורסמת בה תולים את דגל הדיו רואים גם סולם מונח על הקיר ליד. אם כך, נשאלת השאלה מדוע מטפס המ"פ אברהם אדן על התורן?

אותם חיילים שהגיעו למפרץ אילת, רגע לפני הסכמי השלום רוצים תמונה שתהפוך לסמל, שתחקק בזיכרון כתמונת ניצחון. משום כך הם מצטלמים בצורה שבה הם מבטאים את הרעות והיחוד, תומכים אחד בשני ומחזיקים את התורן בזמן שאחד מהם מטפס על כתפי חבריו לפלוגה עד למעלה.

דגל הדיו אותו הניפו החיילים אכן הפך סמל לסיומה של מלחמת העצמאות ולניצחוננו בה. התאריך בו הונף הדגל, ט' באדר, נקבע כיומה של אילת והוא נחגג עד היום ברוב עם.

למחרת אותו היום רשם דוד בן-גוריון ביומנו: "זה היה המאורע הגדול ביותר בחדשים האחרונים, אם לא בכל מלחמת השחרור והכיבוש".

אותה קביעת עובדה בת למעלה מ-13,000 קילומטרים רבועים היא זאת שנתנה לנו היום את האפשרות לגור, לטייל ולבנות בשישים אחוז מהארץ הזאת.

וַיֹּאמֶר מְרַדְכֵי לְהָשִׁיב אֶל־אֶסְתֵּר אֶל־תְּדַמֵּי בְנִפְלְאוֹתָ לְהַפְלִיט בֵּית־הַמֶּלֶךְ מִכָּל־הַיְהוּדִים: יִדְכֵי אֶסְתֵּר־הַחַרָּשׁ תַּחֲרִישִׁי בְּעַת הַזֹּאת רֹוח וְתִצְלָה יַעֲמֹד לַיהוּדִים מִמָּקוֹם אַחֵר וְאֶת וּבֵית־אֶבְיָתָר תִּתְּבֹדוּ וּמִי יוֹדֵעַ אֶסְתֵּר־עַתָּה בְּזֹאת הַנְּעִיטָה לְמַלְכוּת:

על חודש אדר ועל חיים של מסירות נפש | ירון בר שאול

1. הרב אלישע וישליצקי, שנולד בחודש אדר, אמר בראיון פעם כך:

"אתה צריך להיות פעיל במהלך הגאולה ולא סביל. בעניין הזה הציגונו הדתית עוברת שינוי גדול. הגרעינים זו דוגמה, ההתיישבות זו דוגמה, מערכות צבאיות זו דוגמה, אבל יש עוד מערכות- להבין שאם אתה לא פעיל, אם אתה לא תורם, אז חלק מהחוליים של החברה הם אתה, הם עליך."

הרב חי חיים מלאים של ריצה ונסיעה ממקום למקום ברחבי ארצנו הקטנה-גדולה, כאחד ממייסדי הגרעינים התורניים, פעל רבות להעשרתם וחיזוקם. היה מחובר בכל נפשו אל העם הזה והארץ הזו, על כל חלקיה, גוש קטיף, שדרות, קריית גת, הר חברון והבקעה, בית שאן והגולן, כל מקום שהיה צריך אותו- הוא היה בו.

בין נסיעה לנסיעה, הרב היה מקפיד להגיע לכמה שעות הביתה ונמצא עם אשתו וילדיו, רק איתם. בזמן שהיה בבית היה מסור כל כולו למשפחתו וסביבתו, ונתן להם את מלוא תשומת ליבו וכוחו.

ציון טובי, תושב גני טל, מספר- "היו לילות שהיינו מחכים לרב אלישע שיגיע ויתן לנו שיחות חיזוק. כולם היו מחכים ליד המועדון, יושבים על הדשא בלילה, אני הייתי איש הקשר איתו... הייתי מתקשר אליו ושואל אותו, הרב יגיע? והרב היה אומר לי- כן כן, אוטוטו אני יוצא וכבר מגיע..." ואיפה הרב? בבית שאן!"

כשנכנסתי לויקיפדיה לקרוא קצת ולהתחקות אחר מסלול חייו של הרב, מצאתי שכתוב שם כך-תקופת הפעילות: 2019 - ?

לא ידוע עד מתי הפעילות של הרב... תראו מה זה, אפילו המחשב, שהוא לא אדם- יודע שלהשפעה של הרב ולטוב שהשאיר אחריו אין גבול.

2. בחג הפורים שעבר, הוריה, אחיה, בעלה וילדיה, חבריה, שכנותיה וחברותיה, מתנדבי החוות, כל אוהביה- נפרדו בדמעות מלאה, לאה זאב. רעייתו ואשת-בריתו של איתן זאב, שותפתו לדרך המופלאה של גאולת עוד ועוד, ועוד ועוד, אדמות בארץ ישראל. בדברים שנישאו באזכרה שהתרחשה לפני חודש, חזרה המילה "אהבה" שוב ושוב, בשני מובנים- האהבה של לאה לארץ, המסירות שלה לגור באוהל כשהיא בעצמה ילדה, בת 20, בהריון ולאחר מכן ב"ה עם ילדים קטנטנים, בגשם ברוח בקור ובחום, וכשהחווה כבר עומדת על רגליה ומגיעות עוד משפחה או שתיים ולאה ואיתן מבינים שיוכלו להסתדר גם בלעדיהם, לעבור הלאה, כי צריך להתעורר ולהמשיך, כי הארץ קוראת להם...

והאהבה של לאה אל ילדיה, אל משפחתה, אל קרוביה, שהייתה דואגת לפנק ולבשל ולגדל כל ילד בתשומת לב אין סופית, בחום, בחיור, בחיבוק, באהבה אין סופית.

וכך איתן ולאה חיו, פשוטים, יודעים מה צריך לעשות ועושים.

3. אתמול הלכתי לשיעור של הרבנית עידית איצקוביץ' במדרשה במעון.

הרבנית האירה את עיני לגבי דמותה של אסתר המלכה ורציתי לשתף אתכם בטוב שלמדנו.

כשמרדכי מצווה את אסתר ללכת אל אחשוורוש, היא לא עונה לו כן ולא עונה לו לא, אלא עונה תשובה שאנו יכולים לפרש אותה כפחד: "כִּלְעֵבְדֵי הַמֶּלֶךְ וְעַם־מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ יִדְעוּ אֲשֶׁר כָּל־אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יָבֹא־אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַחֲצַר הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא־יִקְרָא אַחַת דָּתוֹ לְהִמִּית לְבָד מֵאֲשֶׁר יוֹשִׁיט־לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת־שַׂרְבִּיט הַזֶּהב וְחִיָּה וְאֲנִי לֹא נִקְרָאתִי לָבֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלוֹשִׁים יוֹם:"

בהליכה אל המלך אחשוורוש היא יודעת שכרוכה סכנה גדולה של מוות, ואם המלך לא קרא לה לבוא אליו במשך חודש שלם כנראה שבועד יום או יומיים הוא כבר יקרא לה, אז יש היגיון בלחכות! כי ההליכה אל המלך מרצונה גורמת לה גם לסכנת מוות ממשית, וגם למצב בו בפעם הראשונה ייחשב לה שבאה אל המלך מרצונה החופשי, ולא מתוך אונס. דבר שיגרום לה, והיא יודעת את זה טוב מאוד, לאבד את האפשרות לחזור אל בעלה מרדכי. זהו לא פחד. זוהי יראת ד'.

הזהירות שבמעשיה, החשיבה על כל צעד והבחירה בחיים, בקידוש החיים.

ולבסוף, כשמרדכי עונה לה שהיא חייבת, ולא לחכות יום יומיים אלא לעשות כעת, כי לעת הזו הגיעה למלכות- היא מוסרת את נפשה למען עמה, וְאֶת־מֵאֲמָר מֶרְדֳּכָי אֶסְתֵּר עָשָׂה כַּאֲשֶׁר הִיָּתָה בְּאֲמָנָה אֲתוֹ:

מסירות נפש זו הגדרה גדולה, שנשמעת לנו אולי נשגבת מידי, רחוקה.

אני מאמינה בכל ליבי שמסירות נפש מטרתה לחיות את חיינו בידיעה שהזמן קצר והמלאכה מרובה, שאדם לעמל יולד, ושאיננו יודעים מה ייעודינו אך אנו צריכים לחיות את חיינו בעזרת הכלים שקיבלנו בכל הכוח ומכל הלב.

ההבנה שלא הרצונות הרגעיים שלי הם אלה שאמורים לנהל אותי. לעשות את המעשים שלי בכל הכוח לכיוון האידיאל, להבין שיש משהו גדול ממני שבדרכו צריך ללכת. להאמין במשהו מספיק בשביל לוותר על כל הדברים האחרים, מכל הלב ובכל הכוח.

האנשים שבחרתי לספר עליהם היום קשורים כולם בחוט של מסירות וחסד ועשייה למען משהו גדול, למען עם ישראל, ארץ ישראל ותורת ישראל. מקווה שנזכה כולנו בפורים הקרוב להתחקות קצת אחר דמויותיהם.

ותודה לחברותיי האהובות, הדסה אמונה ומירב על תמיכה ורעיונות, בלעדיכן לא היה כאן מדור החודש...

שיהיה לכולנו חודש אדר שמח ומגדל וחג פורים שמח בשמחה של מצווה בעז"ה!

מקורות למדור לקחתי מהמקומות הבאים, ששויים צפייה תשמעו לי:
הרב אלישע וישליצקי זצ"ל - לאזכרה - כ"ה בטבת התשפ"ג
על מה שמחים בפורים? מהי בעצם שמחת פורים? הרב דוד ג'יאמי, בני דוד עלי

איך את עם אתגר פיזי וחוויה רוחנית במדבר? לבלות על שפת גב מים עם פקיל, תנייך פתוח ולימוד של פרקי מדבר? תצפיות על כוכבי השמיים דרך טלסקופ בלילה השוך במדבר? להכיר בנות כמוך מרחבי הארץ בגיבוש בתנאי שטח? חיבור ייחודי בין אומנות כתיבה וטבע?

נוודות סוסיא יוצאים לסיבוב נוסף פסח תשפ"ג!

מסע נגה יוצא לדרך

נצא לדרך בליל יום שלישי ר' ניסן ונסיים בצהרי יום שישי ט' ניסן (28-31/03/2023)

שלושה ימי הליכה ושלושה לילות חוויתיים בתנאי שטח תחת כיפת השמיים. נקודת המפגש והחזרה - תחנה מרכזית ב"ש. !!

הצעידה משעות הבוקר המוקדמות ועד שעות הערב, נעלה לתצפיות מרהיבות, נשכשך בגבי המים, הדרכות בקבוצות איכות קטנות, למידה, יצירה ועוד... !!

מחיר למשתתפת - 600 ש"ח. המחיר כולל ביטוח, הדרכה איכותית עם יחס אישי, מזון- כלכלה מלאה, ליווי רפואי, מעטפת לוגיסטית מלאה. !!

מחכות לכן!

תפסו מקום
בהקדם-
מספר המקומות
מוגבל!
קיום המסע איתנה
במספר האשתתפות

"חוויה מדהימה לעצמי, חזרתי אסכרה כנאדם אחר..."

למידע נוסף [אמונה]: 058-862-7975 | www.susya.org.il

היש צוהלת ושמחה כמוני מסיכה? וצורית קארו בעלת הבלוג "טבע פה"

<https://tevapo.co.il/>

לקראת פורים ממש מתבקש לחפש את התחפושות בטבע. בעולם בעלי החיים מוכרת התופעה של הסוואה לצורכי צייד או הגנה מצד אחד ושל בולטות מודגשת לצורכי רביה מהצד השני. די מפתיע לגלות שתופעות דומות קיימות גם בעולם הצומח, שבו נתמקד הפעם.

גם צמחים נתונים בסכנת "טריפה". אין הבדל בין הסכנה הקיומית שבה נתונה ארנבת מצד השועל הרעב ובין הסכנה מצד הארנבת הרעבה לצמח החסה... אם כך, גם צמחים יכולים ליהנות מקצת הסוואה.

מדענים מאוניברסיטת אקסטר וממכון קונמינג לבוטניקה (האקדמיה הסינית למדעים) סקרו צמחים שחיים באזורי מדבר קשים, שם הם משמשים מעדן לבעלי חיים לא רק בגלל חומרי המזון שיש בהם אלא גם בגלל המים הצבורים בעלים. המדענים מצביעים על מיני צמחים, וגם אנחנו מכירים כמה מהם - כמו למשל חלק מהקטוסים - שנראים ממש כמו חלוקי נחל יבשים. אפשר להבין את היתרון הקיומי בכך: הם כנראה מצליחים להטעות מספיק אוכלים פוטנציאליים, עובדה שהם עדיין מתקיימים למרות האטרקטיביות הקולינארית הגדולה שלהם. גם צמחי מדבר אחרים מסווים את עצמם, אם כי בצורה פחות מרשימה, או בעצם תודות לה: רבים מצמחי המדבר מתאפיינים בעלים דהויים עד אפורים. כך הם נראים הרבה פחות מזמינים למאכל. לצמחים אחרים יש עלים דביקים, והם מתכסים בשכבה דקה של אדמת המדבר או החול מהסביבה - שהופכת אותם דומים יותר לסביבה ופחות מושכי תשומת לב.

יש גם "אביזרי תחפושת" שמשמשים כאמצעי הגנה. אנחנו מכירים לא מעט צמחים שעירים. לשערות על הגבעולים והעלים יש תפקידים רבים כמו יצירת צל בשעות החמות, אבל התועלת המפתיעה ביותר היא שהשערות מתחפשות לקורי עכביש! בעלי חיים רבים נמנעים מאכילת עכבישים, אך צורך להסביר מדוע. לצמח שמוקף ב"קורי עכביש" יש סיכוי להישאר שלם מבלי שייאכל. אחד הצמחים שמגדלים שערות דמויות קורי עכביש הוא הקוצן - מין קוץ שגדל גם באזורנו.

צמחים לא קוצניים עשויים להצמיח עלים דמויי קוצים. הנושא עדיין לא נחקר דיו, אבל ייתכן שדי במראה קוצני כדי להוציא לחלק מאוכלי העשב את החשק לאכול אותם.

ואם עוסקים בקוצים, הנה תופעה שמאפיינת את רוב קוצי החורף שלנו: על העלים הרחבים שלהם מצויירת רשת של קווים לבנים או /וגם כתמים לבנים. עלים לבנים? זה בזבוז! לרבים מצמחי החורף יש עלים גדולים במיוחד. יש לכך שתי סיבות: האחת - צמחים מאבדים מים דרך שטח העלים, וצמחי החורף לא חוששים מהתייבשות. הסיבה השניה - אור נחוץ לשם ביצוע פוטוסינתזה, ובחורף שעות האור מועטות. עלים רחבים מאפשרים חשיפה גדולה לשמש, וכך מתאפשרת פוטוסינתזה רבה בזמן קצר. וזה מחזיר אותנו לשאלת הכתמים הלבנים: פוטוסינתזה מתקיימת על ידי הכלורופיל שהוא חומר ירוק בצמחים, כלומר דווקא בעלים הירוקים. אז למה הצמח משקיע אנרגיה לגדל עלים גדולים ואז מבזבז שטח יקר על סתם קישוטים לבנים?

לחוקרים יש כמה השערות, שהמשותף להן הוא השאלה "מה הצמח 'רוצה' שנראה"? הם משערים שהקווים הלבנים נועדו להטעות את אוכלי העשב. לפי אחת ההצעות הכתמים נועדו ליצור אשליה אופטית כאילו יש קוצים על כל העלה (במציאות רוב הקוצים שלנו מצמיחים קוצים רק בשולי העלים). הצעה אחרת היא שהקווים על העלה הגדול הופכים אותו בעיני המתבונן להרבה עלים קטנים- וכך הוא פחות מזמין לאוכלי העלים הגדולים..

צד יותר חקור ומוכח בתחום של תחפושות צמחים הוא השיטות המגוונות שבהן צמחים משתמשים כדי למשוך אליהם מאביקים.

לא נעסוק כאן בצמחים כמו הדבורנית שממש מחקה פרט לפרט את צורת הדבורה. אין באזורנו דבורניות, ואין כאן צמחים שיוצרים הטעיות מהסוג הזה אבל יש הטעיות אחרות. לדוגמה: בגינון העירוני ובחצרות של בתים רבים בארץ צומחים שיחי הבוגנוויליה. זהו צמח קוצני שמוצאו בדרום אמריקה. הוא הובא לארץ לצורכי גינון בזכות הפרחים הצבעוניים הגדולים שצומחים עליו במשך כל השנה והופכים את השיח כולו לכתם צבע סגול, כתום או לבן. אמרנו "פרחים צבעוניים גדולים", אל האמת היא, שהפרח האמיתי של הבוגנוויליה הוא קטנטן וצהבהב. לא אטרקציה לגננים וגם לא למאביקים. מה שנראה כמו פרח צבעוני ומרשים הוא למעשה העלים (לא עלי כותרת) הסמוכים לפרחים האמיתיים. החרקים המאביקים נמשכים לכתמי הצבע הגדולים, ומגיעים גם אל הפרח האמיתי. עלי העטיף הצבעוניים מתקיימים הרבה אחרי שהפרח האמיתי כבר נובל, ולכן יחי הבוגנוויליה נראים תמיד פורחים וצבעוניים.

בהר חברון יש צמח נדיר שנקרא אזוביון דגול. דגול- לא מפני שהוא אצילי במיוחד, אלא מפני שבראשו מתנוסס "דגל" סגול. גם במקרה הזה, הפרחים האמיתיים לא מספיק אטרקטיביים, והדגל הסגול הוא סתם עלה צבעוני שמאותת למאביקים ומזמין אותם לבקר.

צמח נוסף שמשמש בתחפושת הוא הגזר הקיפח- כנראה אחד מאבותיו של הגזר הנאכל. הפרח המקסים הזה נראה ממש כמו שמשיית תחרה גדולה, שבמרכזה בליטה שחורה, וכל כולו הטעיה: תחפושת ראשונה: הפרח עצמו הוא לא פרח יחיד אלא תפרחת הבנויה ממאות פרחים זעירים, בדומה לכל אחיו ממשפחת הסוככיים. אילו כל פרח היה בפני עצמו, הוא לא היה מצליח למשוך תשומת לב, אך כשהם מרוכזים יחד נוצרת דמות "פרח" ניכרת לעין. תחפושת שנייה: הבליטה השחורה, גוש פרחים מנוונים שמתחפש לזבוב. מה התפקיד של ה"זבוב"? כנראה למשוך את תשומת הלב של זבובים אמיתיים, שהם המאביקים של הפרח.

לחרקים יש אמנם מוח קטן, אך קשה להטעות אותם רק על ידי מראה חיצוני, מפני שאחד החושים החזקים ביותר שלהם הוא דווקא חוש הריח. ואכן, צמח הגזר לא מסתפק בדמות ה"זבוב". הוא גם מדיף ריח לא מאד נעים, שקצת מזכיר אשפה המושכת זבובים.

בהרי יהודה וסביבתם צומח אלוף הריח הלא נעים: לוף ארץ ישראלי. פרח הלוף בנוי מעמוד שעליו מסודרים הפרחים- קטנים ולא מרשימים, וסביבם עלה עטיף גדול סגול כהה מאד, כמעט שחור- כזה שאי אפשר להתעלם ממנו. אבל מה שמזמין אל הפרח את המאביקים הוא חומר שמופרש מהצמח ומחקה את

ריחם של פירות תוססים. בקיצור: סירחון של פח אשפה. מי שאוהבים דווקא את הריח הזה הם זבובי התסיסה (אתם מכירים אותם. אלה הזבובונים שמסתובבים סביב פחי אשפה שהוזנחו זמן רב מדי) והוא נודף בדיוק בשבילם. הזבובים שבאים בעקבות הריח בתקווה למצוא את "הפירות הרקובים" נלכדים בתוך הפרח ומאביקים אותו.

ונסיים בתופעה שהיא פחות מרשימה מבחינה פורימית, אבל מוכרת מאד: עונת החורף בארצנו נפתחת בפריחת הכלניות, נמשכת בפריחת הנוריות ומסתיימת עם הפרגים. כל אחד מהפרחים האלה שייך למשפחת צמחים אחרת, ובכל זאת יש ביניהם דמיון רב שגורם לכך שמטיילים רבים מתבלבלים ביניהם. מה הסיבה לדמיון הזה? הצורך למשוך מאביקים. מתברר שהחרקים של עונת החורף מעדיפים פרחים אדומים גדולים, בעלי מרכז שחור בולט. אמנם לא מדובר בתחפושת או בהתחזות, ועדיין זו צורה של חקינות. אין לדעת מי משלושת גיבורי החורף פיתח ראשון את השיטה, אבל היא עובדת. אגב, אולי המרכז השחור בפרחים אלה גם הוא מין התחזות- ניסיון לדמות לחיפושית שחורה- אחד המאביקים הקלאסיים בעונה.

אתם מוזמנים להכיר עוד תופעות ויצורים בטבע האזורי בבלוג שלנו "טבע פה":

<https://tevapo.co.il/>

מרווה צמירה- הפרח מדמה קורי עכביש!?

